

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

L'ACTUALITAT POLÍTICA

Manca de tradició parlamentària

Només la manca de coneixement del que és veritable parlamentarisme — cal no oblidar que el nostre país no en té cap tradició ni cap experiència veritables — pot explicar que fos possible un debat polític com el d'aquesta setmana. Hom intentava derrocar un govern que té majoria dins la Cambra, mitjançant una pressió exercida des del carrer. Hom preténia titllar de dictatorial una Cambra que està en el ple de la seva legislatura i encara no ha enllestit tota la tasca que li fou encomanada. Hom invocava un divorci entre el Parlament i el país. Per tota demostració, una fàcil agitació d'uns quants elements volia donar-li versemblança.

Si el fracàs no hagués coronat l'empresa temerària, ens hauríem trobat del tot transportats als procediments de la passada monarquia. Quin precedent no hauríem sentat? Basta que algú faci córrer que una Cambra no representa el poble, i ja cal dissoldre-la en mig de la legislatura i abans d'haver acabat el seu comès. Si fos possible, qui no empraria aquesta martingala, sempre que s'hi veïés amb forces? Com seria possible la bona gestió dels interessos nacionals, si a cada punt els Parlaments depenguessin de les bullides carrerivols escalfades per personatges o partits ambiciosos?

Invoquen, sembla, la sobirania del poble. Però no saben que, un cop elegit el Parlament, té delegada tota la sobirania. L'elector que dona lliurement el seu vot, per això mateix, té la plena responsabilitat del seu acte, i mai no pot revocar-lo. El diputat que el ha elegit és diputat de tota la Nació. No és el seu diputat, sinó de tot el cos nacional.

Per aquest motiu, totes les maniobres que tendeixen a pertorbar des de fora la vida parlamentària, són en si eminenment facioses; com adreçades a descompondre el bon ordre de la vida nacional. La sobirania del poble és el seu dret a encarnar la llei, i el seu deure a sotmetre-s'hi, ell, el poble, primer que tothom. Un poble que no respecti la seva pròpia llei seria un poble despòtic; i la sobirania popular cal que no degeneri mai en dictadura del poble; no menys dictadura que qualsevulla de les altres.

Això és tan cert, que en el cas present hem vist agrupar-se al costat dels sedients defensors de la sobirania del poble contra la «dictadura» parlamentària, tots els elements reaccionaris, puntals de les passades dictadures, militars i semicivils; tots els Gils Robles que ara invoquen la Constitució i que, simultàniament, es vanen de no haver-la votada. L'esperit, amant del desordre camuflat que representa una dictadura, els empeny d'esma cap a les maniobres anarquistes. Entre ells, algun, menys inconscient, secunda el moviment demagògic, perquè sap que el triomf del criteri del partit radical (suposant que aquest partit és diu Lerroux) seria la mort del veritable republicanisme. La República, aprofitant els vestits de la monarquia, seria ben aviat una víctima de totes les dictadures, en gradació, des de la civil fins al retorn a l'oligàrquia i execrable militarisme, que posaria Espanya en breu termini als peus d'una Restauració, o, més aviat, del catalanisme final: el caos social i econòmic.

Com a catalans, encara, la maniobra ens repugna per doble motiu: pel que hem dit i perquè el senyal de l'atac ha coincidit amb la presentació del nostre Estatut, que està fent de cap de turc. Després de repetides declaracions del senyor Lerroux, totes en sentit de fer honor a la paraula donada a San Sebastián, veiem que, sense cap mòbil seriós, només per facilitar una escalfada al poder, els radicals col·laboren amb els nostres pitjors enemics. Trista feina, per un partit, d'avançar a la justícia i al respecte a la paraula donada, les meres conveniències materials de la seva preponderància política!

Indalecio Prieto

el debat polític, proposa una fórmula: que li donessin el poder i que es fes un govern de concentració, prescindint dels socialistes; però el senyor Azana, més fort que ell en doctrina constitucional, li va respondre que no hi havia de veure. Mentre el govern tingui la majoria parlamentària, no té cap obligació d'ajupir-se a maniobres d'obstrucció i d'aldarull carrerívol i taurí.

Tant el senyor Lerroux com el senyor Maura poden exercir la missió útil d'acabar les despistades i anacròniques dretes espanyoles cap a la República; però, ben entesos, acostumant-les a desvesar-se de llur prujia de falsejar la legalitat, que en llur orgull creuen només bona per a fer complir, als altres.

Però mai podran sortir-se bé de llur missió el senyor Lerroux ni el senyor Maura, si comencen donant el mal exemple a qui es tracta d'endoctrinar. I, encara menys, contribuint a l'obra del diable, a l'enverinament dels problemes vitals, a l'èxit de la tàctica i el reglament de campanya recomanats per l'Estat Major de Fontainebleau. I, sobretot, que vagi amb compte el senyor Lerroux. Té un passat prou conegut i unes amistats prou sospitoses perquè aquesta política sigui, seguint una expressió seva, el Jordà que el renti de pecats, com hauria pogut ésser-ho una política més ampla i més noble. Difícilment, mal sigui veritat, l'opinió creurà que va de bona fe.

Els Dijous — Blancs

Contrabandistes d'art

Ara que la Generalitat i l'Ajuntament s'han pronunciat ja sobre la col·lecció Plandiura, potser serà bo de recordar que El Correo Catalán i El Diluvio foren els primers diaris que feren campanya contra l'adquisició. No parlarem d'El Diluvio, perquè la seva tradició rebentista sembla que deu existir situat-se a l'oposició, com és el cas de L'Esquerra i de La Campana. No parlarem tampoc d'El Correo Catalán perquè la seva missió sembla que es limita al sabotatge de tota mena d'iniciatives de les nostres corporacions.

No obstant, al marge del que ha escrit El Correo Catalán podrien dir-se algunes coses a les quals difícilment podria contestar l'òrgan tradicionalista. Com si El Correo hagués flairat que l'anecdotari de la Col·lecció Plandiura, tal com deïem en un article publicat la setmana passada a la nostra pàgina de Les Arts, era pròdig en episodis que no fan gens d'honor als eclesiàstics encarregats de conservar el tresor de l'Església, la campanya d'El Correo Catalán ha cessat. I com que l'ofensiva ha cessat i, sobretot, com que la col·lecció ja és nostra, no cal entrar en detalls ni referir anècdotes que puguin causar molèstia. Però no és inoportú fer constar en línies generals que l'Església catalana podia haver fet molt més del que ha fet per conservar el seu patrimoni artístic. Certament, hi ha museus eclesiàstics en quasi tots els caps de bisbat de Catalunya, però també pot afirmar-se que l'exemple del bisbe Morgades no fou imitat per tots els prelats catalans, ni ho féu amb la rapidesa que calia. Després del bisbe Morgades, el fundador del Museu de Vic, només pot compararse-li l'esforç de Lluís Plandiura. El col·leccionista barceloní ha reunit un tresor més gros que l'aplegat pel bisbe Morgades. I cal tenir en compte que el col·leccionista no tenia pas els avantatges del bisbe de Vic, que tot essent bisbe de Vic, era administrador apostòlic de Solsona, circumstància que li va permetre — sort n'hi va haver! — saquejar — dispenseu el mot — dues diòcesis de la Catalunya romànica.

Però de Morgades no n'hi ha hagut cap més, i si no fos la dèria de Lluís Plandiura hauríem de lamentar la pèrdua d'una gran part del nostre tresor artístic. Sembla que la gent d'El Correo Catalán haurien d'ésser més sensibles a una qüestió com aquesta. El noranta per cent de la part antiga de la Col·lecció Plandiura — com de totes les col·leccions — és integrada per l'art religiós. Si la Col·lecció Plandiura s'hagués perdut, el plany contra la inconsciència de certs bisbes — he dit bisbes! — i de certs rectors duraria sempre més. I així i tot, encara es podrà dir que els eclesiàstics contrabandistes de l'art, els que prescindien de totes les lleis canòniques i civils, han treballat més que el bisbe Morgades, els altres bisbes de bona memòria i el senyor Plandiura junts. Si s'hagués imitat l'exemple del bisbe Morgades, el museu d'art romànic més gros del món no seria a Barcelona, ni a Vic: seria a la Seu d'Urgell. Però a la Seu d'Urgell va passar-hi un bisbe contrabandista que feia a l'inrevés del bisbe Morgades i saquejava la diòcesi tot fent unes visites que no tenien res de pastorals. Es clar que això era en aquell temps que els bisbes havien d'ésser valencians, perquè els catalans eren considerats com a gent inferior, indignes d'ocupar cap càrrec públic... — M. B.

MIRADOR INDISCRET

Quins amics!

El dissabte, dia 9 de juliol, La Campana de Gràcia publicà un «repic» dedicat al conseller i membre de l'Esquerra, Josep Terradelles, que va causar una certa sensació. D'arribista en amunt i de pretensions en avall, li ho deien tot. Això provocà una certa indignació no tan solament entre els elements de l'Esquerra, partit al qual pertany La Campana de Gràcia, sinó entre molta gent que no hi milita. I bé, el dissabte dia 16 — o sigui al número següent de l'esmentat setmanari — hom donava compte d'un acte d'homenatge al senyor Terradelles, organitzat per una entitat del partit, i ultra el retrat de l'homenajat sota un títol a dues columnes, publicà La Campana un gran elogi del que vuit dies abans era un arribista, un pretensió i un inepte. Entre altres coses deia que «amic Terradelles, com tothom reconeix, és un home que val tant i quant», i aprofitava totes les ocasions per dir-li «estimat amic».

Algú ha qualificat aquesta virada d'actitud noble. No tothom ho veu de la mateixa manera. L'actitud noble hauria estat rectificar i desautoritzar el solt de la setmana anterior. No parlar-ne i aprofitar la primera ocasió per a parlar de «estimat amic» com si no hagués passat res, suggereix un altre comentari: «Que amigues tines, Benito.»

Idea que oferim a la U. S. C.

El doctor Mira, de la Unió Socialista de Catalunya, és un home de grans solucions. En un article argumentant la seva protesta contra l'adquisició de la col·lecció Plandiura, diu que «els progressos de les Arts Gràfiques i de la Pintura ens permeten avui fer còpies tan meravelloses de les obres d'art que costa inclús als perits diferenciar la còpia de l'original». I és clar, el doctor Mira creu que en lloc d'adquirir la col·lecció podrien fer-se'n còpies, que seria més barat.

El doctor Mira — per alguna cosa figura com element dirigent de l'Institut d'Orientació Professional — hi toca. I hi toca tant, que algú ha aprofitat la seva suggerència i vol anar més enllà. En lloc d'adquirir la col·lecció Plandiura, ens podríem vendre tot el que tenim als museus, després d'haver-ne tret còpia, i amb els diners que es farien, potser podríem solucionar tots els problemes que ara, per culpa d'aquesta adquisició, no podran solucionar-se. Oferim la idea a la U. S. de C.

Tragèdies familiars

Representació d'Ífigenia a Mallorca, en ocasió del Congrés de Metges. Els Belluquets se'n surten, però el noi Masriera, que fa el paper d'Orestes, no té un bon dia.

—Què li passa a aquest xicot? — fa un al seu veí, un erudit de Palma.

—Res, si li sembla — respon aquest —. Acaba de matar la seva mare i es troba son pare fent comèdia...

El mareig d'un alcalde

L'alcalde de Barcelona, doctor Aguadé, utilitza sovint l'aeroplà per als múltiples viatges a què l'obliguen els càrrecs d'alcalde i de diputat.

No fa gaire, havia d'anar a Madrid i tenia un fort mal de cap, que durà tot el viatge.

A les envistes de Madrid, però, la migranya semblà atenuar-se, i així que l'avió inicià l'atterratge minvà tan fortament, que en tocar a terra al doctor Aguadé no li quedava ni rastre del mal de cap que s'havia endut de Barcelona.

Quan l'alcalde ho explicava, ho arrodonia amb aquest comentari:

—...I quan ja estava bé del tot, aleshores... té, aleshores, posat a parlar en castellà.

Nudistes i comunistes

En un poble del Vallès va ésser descobert, no fa gaires dies, un campament de nudistes. Hi hagué un gran enrenou i el rector del poble, una mica sord, va entendre que eren «comunistes». I va bastar que ell ho entengués així, perquè tota la gent d'ordre ara estiguin convençuts que ésser comunista vol dir anar nu i menjar herba. I l'error s'ha estès de tal manera, que fins un significat comunista del poble ha dit:

—Ah, no. Si això és comunisme, ho deixo córrer!

Erudició

En un diari de la nit, vàrem llegir dilluns passat el telegrama que segueix:

«Zaragoza, 18.—Se ha reunido la Unión Aragonesa, con representantes de Huesca y Teruel, los diputados radicales y el señor Algora. Se acordó gestionar una ley de amplia descentralización administrativa y reunir una asamblea magna, con asistencia de las Diputaciones y Municipios, para pedir al Gobierno que archive la corona de Aragón y que no pase a la Generalidad.»

El subratllat és nostre. Què diantre s'hauran pensat que és l'Arxiu de la Corona d'Aragó?

Matisos

La Publicitat va dedicar una pàgina al 14 de juliol — que és, com vosaltres sabeu, l'aniversari de la presa de la Bastilla, convertit en festa nacional francesa —, on adhuc hi havia un article líric de Carles Sentís, un dels més actius membres de la Joventut del Partit Catalanista Republicà. El fet va produir una certa sorpresa, que algú comunicà a un prohom d'Acció Catalana.

—Vosaltres també — va emprendre'l — us sentiu abrandats revolucionaris? Després direu d'En Casanoves...!

—Es que nosaltres — contestà el prohom — també som com aquells, però moderats.

Qui vol aigua?

El senyor Adrià Gual pot reposar tranquil per una temporada. Quan els pagesos clamïn al cel demanant pluja, no li caldrà estrenar cap obra ni donar cap conferència. Amb invitar el senyor Miquel Castells a exposar des de qualsevol tribuna la seva teoria relativa als perjudicis que la ràdio reporta a la salut i a la riquesa dels homes, quedaran a bastament satisfetes les necessitats pluviomètriques.

Si no, recordin els noctàmbuls les remullades de les nits dels dies 7 i 12 del corrent.

Les bones frases

Aqueix aristòcrata barceloní, naviler per més senyes, tan correcte en el seu tracte com en el seu vestir, de tanta distinció en el seu parlar com en la seva figura, és, també, tot galanteria. Una famosa artista d'òpera podria donar-ne raó.

Un periodista li preguntava l'altre dia per ella.

—Una bona camaraderia i prou — contestà —. En venir a actuar a Barcelona vàrem renyir.

I, entrant en el terreny de les confidències, el nostre home afegí:

—Les amigues, convé que visquin a distància. Es quan donen menys mals de cap i surten més a compte. Es quan, en veure-les de tant en tant, ens semblen més fidels. Jo, ara, en tinc una a París, una a Londres... Sóc, com li expressaré jo?, sóc el que vosaltres en diuen un corresponsal.

La difusió del català

Un amic que intervé en afers de music-hall, ens reporta la següent anècdota:

A Marsella, fa poc, el *blogueur* Doumel contà, en escena, un acudit que tot el públic rigué de molt bona gana.

Acabada la representació, Tré-ki, un altre còmic del mateix gènere, força conegut a Barcelona, va moure un escàndol, en un cafè, a Doumel.

—Aqueix acudit que has contat avui, és del meu repertori.

—No és cert!

—Et dic que sí!

—T'asseguro que no!

—Jo l'he contat molt abans que tu!

—Però no és original teu. Tu te'l vas apropiat del mateix llibre català on l'he pescat jo!

Tré-ki callà. Doumel tenia raó.

Quin llibre deu ésser aquest?

Trenca-closques

Un amic nostre, amb motiu d'un esdeveniment familiar, està rebent aquests dies un seguit de correspondència de circumstàncies. Entre les lletres rebudes li ha cridat l'atenció una que diu:

«Sr. D. Agustín X.» (Aci el cognom del nostre amic.) Segueixen uns paràgrafs banals i acaba amb la següent facècia:

«Segurament le extrañarà le haya puesto Agustín, pero es que ignoro si se llama usted Ramón o Ricardo.»

Com sigui que la lletra — autèntica — procedeix d'un obrer molt modest, no ens podem fer paga d'haver descobert un formidable humorista, cosa que no deixa d'ésser una veritable llàstima.

EL PARTIT RADICAL

—Nosaltres sols som els purs, som purs de contraban!

EL TEATRE

NO HI CREIEM

Un teatre subvencionat

Tot just a inicis d'estiu i ja s'anuncien dos fets importantíssims per a la vinent temporada de teatre català. Un d'ells sensible a tot ésser-ho, car és la renúncia del senyor Josep Canals a constituir-se, per ara, en empresari de la nostra escena, la qual cosa vol dir la liquidació total de la formació de Novetats. Liquidació total, diem, perquè la disgregació d'actors va ja iniciar-se la temporada passada. El teatre del carrer de Casp, abandonat pel públic, ha fet poc després centenària en els cartells una obra lírica castellana. Pobres de les nostres pretensions autonòmiques si haguéssim de recolzar-les amb l'argument d'un teatre!

L'altre esdeveniment a produir-se la temporada vinent, sembla que serà el funcionament d'un teatre català subvencionat. El cas tampoc és rigorosament inèdit, car la companyia del Teatre Romea ha pogut prolongar la seva actuació fins a un límit honorable gràcies a l'ajuda econòmica de la Generalitat. La nostra primera corporació no volgué que passéssim per la vergonya de veure com justament en aquest any de revivament patriòtic, els dos únics teatres catalans tancaven llurs portes en ple hivern. La subvenció, modesta, marcà la intenció. Ara, creiem que ja està nomenada una Ponència amb l'encàrrec d'estudiar la manera de portar a terme els propòsits del conseller de Cultura de la Generalitat en relació amb el teatre.

Aquest fet que pot semblar encoratjador, mena a reflexions serioses. En un país normalitzat, el funcionament d'un teatre oficial significa la conservació de l'essència més pura de l'art nacional; és un resguard que posa el teatre a cobert dels alts i baixos pecuniaris i de les influències mercantilistes. Es, doncs, una institució lloable i de necessitat primeríssima. Banc de proves, escola d'actors, satisfacció de directors, realització de fantasies... L'Estat, que atén tant i tants diversos aspectes de l'espiritualitat pública, no pot menysprear la branca teatral. Un teatre subvencionat, posat a mans de gent solvent, és sempre un exemple.

Aquest és el caràcter que a gairebé tots els països del món presenten els teatres oficials. Podríem cercar exemples llunyans, però preferim sempre posar-ne del costat de casa. Ha estat la protecció dels poders públics — a part, naturalment, el bon gust d'una gran actriu — allò que ha permès que en el «Teatro Español» de Madrid fossin exhumades en aquesta darrera temporada certes obres clàssiques castellanes.

Aquesta funció que en podríem dir de valoració de la qualitat, és la que també ha estat assignada a la «Junta Nacional de la Música y Teatros Líricos» que en la propera temporada menarà a Madrid una campanya de teatre líric.

Ara, nosaltres apuntem: A Catalunya pot dibuixar-se un pla de teatre subvencionat amb les característiques mateixes dels altres països? Rodonament, no. O si no fixem-nos tan sols en allò que ha portat la Generalitat pels camins del teatre, allò que ha

determinat els seus propòsits, i veurem que no és altra cosa que el bon intent de substituir-se a les empreses privades que es troben en fallida.

Un teatre subvencionat, a casa nostra, no farà altra cosa que desfermar i fer viables totes les pensades antiteatral. Entre les moltes desgràcies de què pateix la nostra escena, cal posar a primer pla l'allau de poemes, novel·listes i crítics que s'han sentit comediògrafs i que no han aconseguit res més que amargar llur humor i avorrir el

Hi haurà teatre català? No n'hi haurà?

públic. Seran ells els qui veient-se recusats per les empreses particulars acudirán als teatres oficials brandant la bandera de l'art i de la selecció, i seran ells els que s'hi veuran les obres posades. I seran ells, perquè a casa nostra ens falta la tradició, ens falten les obres que són pedra de toc per a jutjar mèrits, i seran ells, sobretot, perquè a la direcció dels teatres subvencionats hi haurà gent de la mateixa corda; hi haurà poetes, novel·listes i crítics amb una obra teatral entravessada al pap.

El teatre català, el teatre d'un poble, no pot viure i menys desenrotllar-se en conservació. Per bona que sigui la qualitat de l'esperit de vi, en aquest cas la xifra de pessetes. Un teatre florent és producte de la selecció natural; és el sedimènt que hi queda després de llargues anyades de teatre mercantilista i de cara al públic. Creure que ara nosaltres comencem l'edifici pel terrat, i que tot serà obrir unes portes oficials com deixar a la posteritat sis obres mestres per temporada, és un error.

O si no, el temps ens ho dirà.

ANDREU A. ARTIS

Mirador teatral

Un criteri singular

Un jove compositor, Pascal Bastia, ha volgut posar música a unes estances de Gabriel Boissy. Com que aquestes melodies havien d'ésser cantades en públic, el compositor es dirigí a la Societat d'Autors, Compositors i Editors de Música, de París, a fi de fer l'oportuna inscripció als efectes de la propietat artística.

La S. A. C. E. M. ha refusat de registrar les melodies de Pascal Bastia al·legant... que són massa curtes, ja que el músic s'ha enamorat de poemes el més llarg dels quals té quinze versos! La S. A. C. E. M. s'ha entestat a sostenir la curiosa doctrina que un poema posat en música, per tal de beneficiar de la inscripció i, per tant, de la percepció dels drets, ha de tenir almenys vint versos.

O sigui, segons aquesta curiosa doctrina, que la música posada a un sonet, o a qualsevol poema més curt encara, pot ésser saquejada sense responsabilitat.

Davant d'una doctrina tan insòlita, l'autor de la lletra pregunta quin criteri segueix la S. A. C. E. M. amb les músiques de Reynaldo Hahn, Fabre i Fauré per a certs poemes de Verlaine, Régner i Louys.

Màximes

Un actor francès no gaire conegut a l'estranger, Maxime-Léry, ha compost una sèrie de màximes sobre el seu ofici. Heus-en ací algunes:

«El joc d'un actor senzillament correcte i el d'un gran comediant, sovint només ofereixen petites diferències, subtils d'explicar, però a les quals el públic és tan sumament sensible que, si el primer mereix els seus aplaudiments, el segon provoca la seva admiració. Tòt l'art del teatre és això, i per això l'art és tan difícil.»

«Tenir autoritat en escena, és saber realitzar el personatge representat, i representar-ne tots els aspectes físics i fisiològics com aquell que no fa res.»

«Com aquell que no fa res! Aquest és el signe de l'artista de qualitat. L'esforç del comediant no ha d'ésser visible en cap cas. Sempre cal que el públic ho trobi fàcil, i no vegi l'esforç de l'actor.»

«Comediant, mon germà, no comptis massa amb el maquillatge i l'abillament per a encarnar el teu personatge.»

«Si subratlles massa, no subratlles res.»

Comparacions

Mentre a Barcelona el Liceu a penes es pot aguantar, els concerts s'acarreixen i els teatres on donen bones obres fan una receptació irrisòria, a Alemanya es comença a desenrotllar el festival anual Wagner-Mozart que durarà més d'un mes, ja que s'hi afegixen quatre funcions dedicades a Richard Strauss i a Pfitzner.

Per si pot servir d'alguna cosa, donem unes xifres. El lector, aturant-se davant qualsevol casa de canvis o de banca i fent una senzilla multiplicació, podrà comparar els preus que paguen els aficionats alemanys amb els vigents per aquestes latituds.

Per a les representacions wagnerianes i mozartianes, el preu de les localitats oscil·la entre 13'50 i 22'50 marcs; els aficionats de Strauss i de Pfitzner se'n surten més baratet: la localitat només arriba a 13'50 marcs.

Pasta de Cera

EL MILLOR FANG PER A ESCULTORS

Olivera, 25 - Telèf. 31816

ALS SUBSCRIPTORES I COMPRADORS DE MIRADOR

SUBSCRIPCIÓ DE VACANCES

Els subscriptors que vulguin rebre MIRADOR al lloc on estúegin, no han de fer més que comunicar a aquesta Administració llur nova residència, on els serà adreçat el setmanari sense augment de preu.

Igualment comuniquem als compradors al número que el vulguin rebre en la seva residència d'estiu, que hem obert un servei de subscripcions de vacances, per un mínim de 4 números, al preu corrent de 0'30 pessetes el número.

Administració de MIRADOR, Pelai, 62, 4.
Telèfon 15300

Les revistes madrilenyes

Ja les tenim ací. Cada any vénen a passar l'estiu a Barcelona. A l'hivern, hem de limitar-nos a contemplar el seu retrat que va i ve inlassablement per les pàgines dels setmanaris gràfics de Madrid. Però a l'estiu podem veure'les de carn i ossos. Ja les tenim ací, les vedettes i sub-vedettes de les revistes madrilenyes. Aquest any, la invasió ha estat considerable. Tenim revistes madrilenyes al Tivoli i al Còmic, al Poliorama i al Victòria. Parlem-ne, doncs, d'aquest gènere estival que el públic barceloní acull amb una complaença inexplicable.

drilenyes són molt fotogràfiques. Retratades al Nuevo Mundo o a Crónica fan un gran efecte. I abans de conèixer-les, refiant-nos d'aquelles fotos, les admirem en silenci i ens fan una gran il·lusió. Però quan les veiem, ens cau l'ànima als peus. Són dones bellíssimes, és cert. Però inexpressives. Una superba façana darrera la qual no hi ha absolutament res. La Gámez, la gran sosa — la veureu al Còmic — és una d'aquestes. A Crónica, una meravella. Però a un escenari del Paral·lel, impagable i g'acial, sense cap convicció ni la més petita

Les «vedettes» del Tivoli

Anem per parts. Comencem pel to. Una revista madrilenya acostuma ésser una mena de vodevil amb quatre quadros de conjunt, intercalats a la bona de Déu, i amant amb força xistos i retruècanos, i aquells que constitueixen la debilitat més enternida del madrileny cent per cent. És a dir, l'anti-revista. Els madrilenys no han nascut per a fer revistes. No n'han sabut mai. Els handicapa la seva considerable tradició sarauelera i el seu localisme esquitit, el seu particularisme tancat amb pany i clau, perfectament incapaç d'adaptar-se al cosmopolitisme airejat que una bona revista exigeix. Totes les provatures que han fet, malgrat el seu desig de fer un espectacle que pugui ésser apreciat per un públic internacional, han nascut sempre amb una fortor insuportable de Chamberí o de Lavapiés. En Velasco mateix — ara és al Poliorama —, que té la pretensió de presentar espectacles internacionals, no arriba mai a «diminir de les seves revistes aquell to empalagós de xuleria madrilenya, agreujat per uns interpres que, com tots els de Madrid, no podran mai treure's del damunt aquell aire castifíssim de raval.»

I ara, parlem de la morfologia d'aquestes pseudo-revistes, que són construïdes sense cap noció del ritme ni de les lleis que regixen una ordenada estructura. Uns quadros de conjunt que brollen inopinadament, sense ordre ni concert, sense cap justificació, sense cap ritme que governi el seu intercalat. I uns diàlegs llarguíssims, inacabables, intolerables, uns diàlegs situats als antípodes d'allò que ha d'ésser una revista, que no és teatre, i menys teatre dolent, que no és lentitud, sinó dinamisme, esbojarrada velocitat.

I ara acarem-nos amb la presentació. Fastuosa revista. Magistral presentació, magnífics decorats, rica sastreria. Luz, frivolidad, elegancia. Ho hem copiat textualment de les cartelleres. I això vol dir: aquell cubisme decoratiu, el pitjor dels cubismes i el més superficial, que afeccionen els Burmann i els Bullbena. Però amb un to migradet, raquític, pobríssim, digne dels vodevils del Ba-ta-clan o del Pompeia. Per a acabar d'arrodonir el conjunt, aquests decorats han estat farçats a consciència. Els seus autors, amb deliri de nou ric i frenesi de rastaquouère, no han deixat ni un centímetre quadrat de tela sense tatuar i empastifar. Són d'aquells decorats fastuosos que la claque aplaudeix rabiosament. La tela de fons més adequada per a la rica sastreria, treta dels figurins que fan els dibuixants preciosistes i homosexuals.

Parlem ara de la interpretació, que la cosa s'ho val. Les actrius de revista ma-

drilenyes són molt fotogràfiques. Identica sensació hem experimentat en veure les germanes Pyl i Myl, admirables de plasticitat, però orfenes d'expressió. I la Caballé, automàta tivat. I la Cándida Suárez, que té tot l'empaque i tota la sèrieta d'aquelles tiples de sarsuela de vint anys enrera. Quant als homes... Oh, els homes! Això sí que és una cosa seriosa. Els còmics madrilenys quan són dolents ho són de debò. I els d'aquestes revistes ho són de solemnitat. Amanerats, encartonats, tronats i arrossinats. I — defecte imperdonable en el music-hall — antipàtics, profunda-ment antipàtics. I si no ho creieu, aneu a veure-ho. Aneu a veure, al Poliorama, Rafael Arcos, aquell maquetista de quan érem petits, i, al Tivoli, Carles Garriga, aquell actor que, deu anys enrera, feia vodevil al Pompeia, i, al Victòria, l'inservible i desdentat Moncayo, el sexagenari.

Les girls són de confiança també. A desgrat del bluff desmesurat de Nuevo Mundo o Crónica, que posen aquestes alegres chicas a l'alçada de les chorus girls del Ziegfeld Follies neiorquí, aquestes girls no són tals girls. Són coristes, simplement. O, com diuen els fins, vicetiples. Són boniques — qui en dubta — però individualistes. I no han sentit parlar mai de disciplina. Ni de ritme. Cada una d'elles va a la seva. I les seves evolucions, que haurien de colpir-nos els ulls amb la seva simetria, resulten un garbuix sense cap valor. Som lluny de l'étre-foule que ha d'ésser la girl, segons Levinson. A més, no saben ballar. Si les Gertrude Hoffmann Girls, que revolucionaren París fa anys, les veïssim...

I heus ací tot el que ens han suggerit aquestes revistes madrilenyes que vénen a Barcelona cada estiu amb la interessada intenció de colonitzar-nos.

SEBASTIÀ GASCH

ENCARREGUEU

ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLIS, 3, 5 I 7

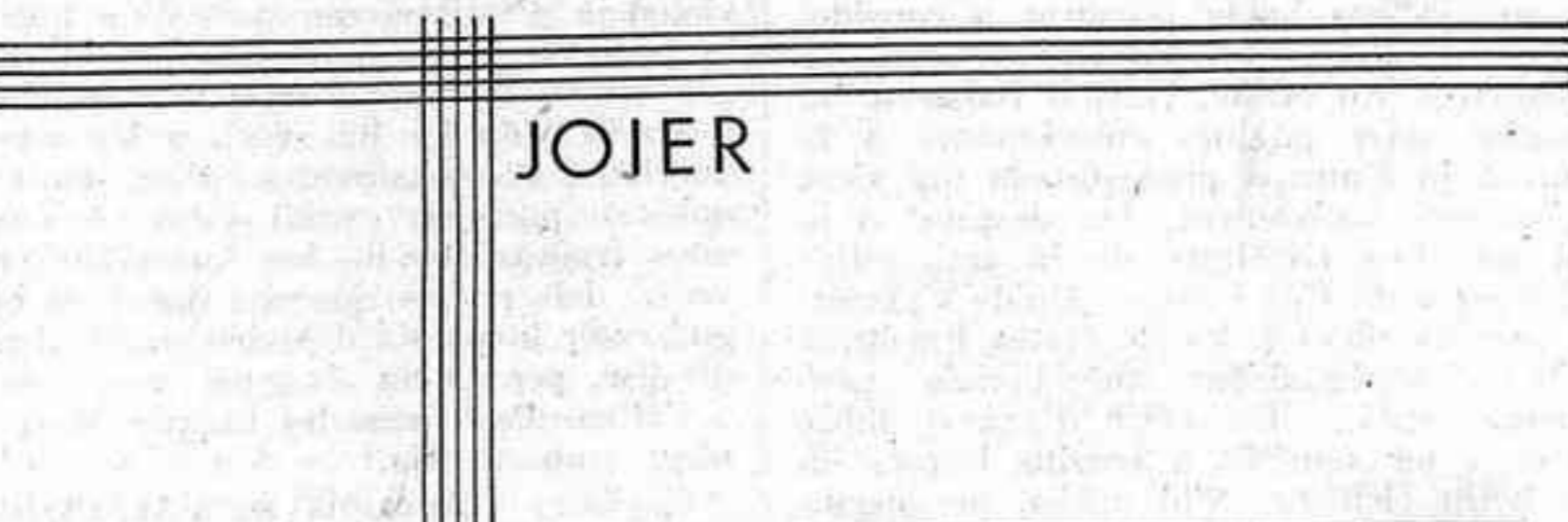
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

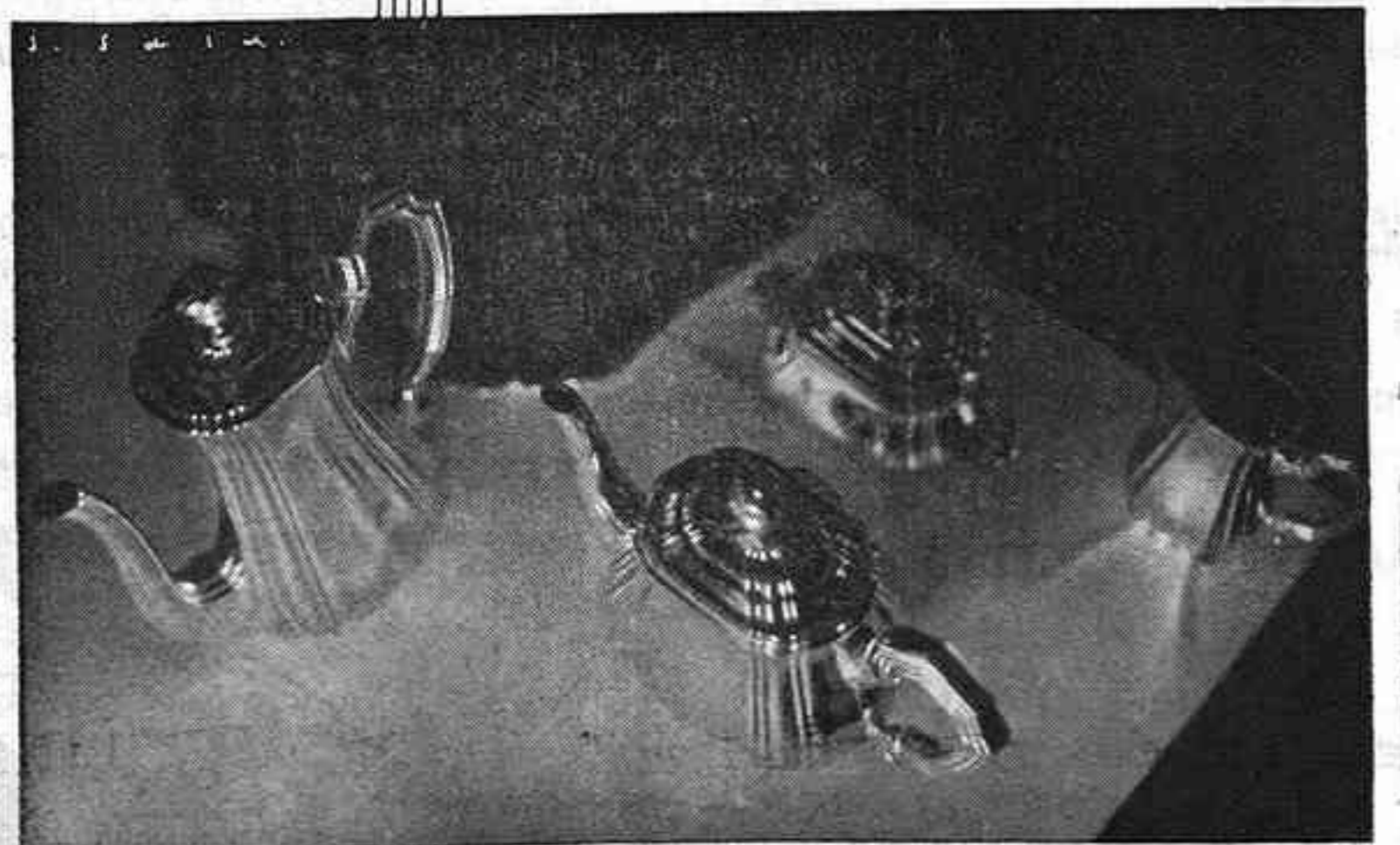
GUTENBERG, S.A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

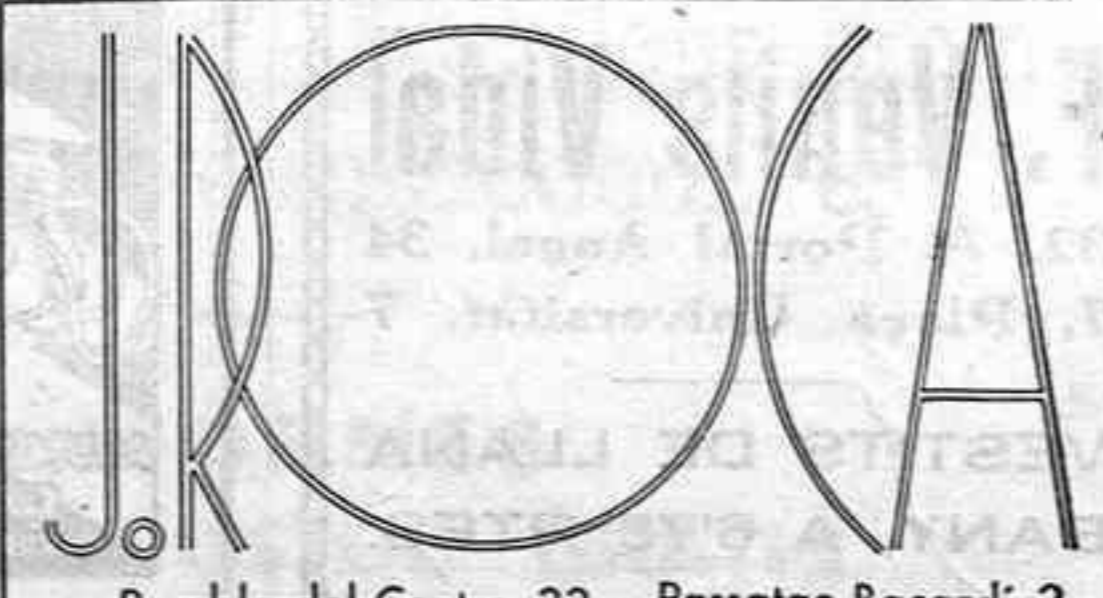
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

JOIER

PRESENTA EN PLATERIA EL MES NOU I ORIGINAL.

Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

LES LLETRES

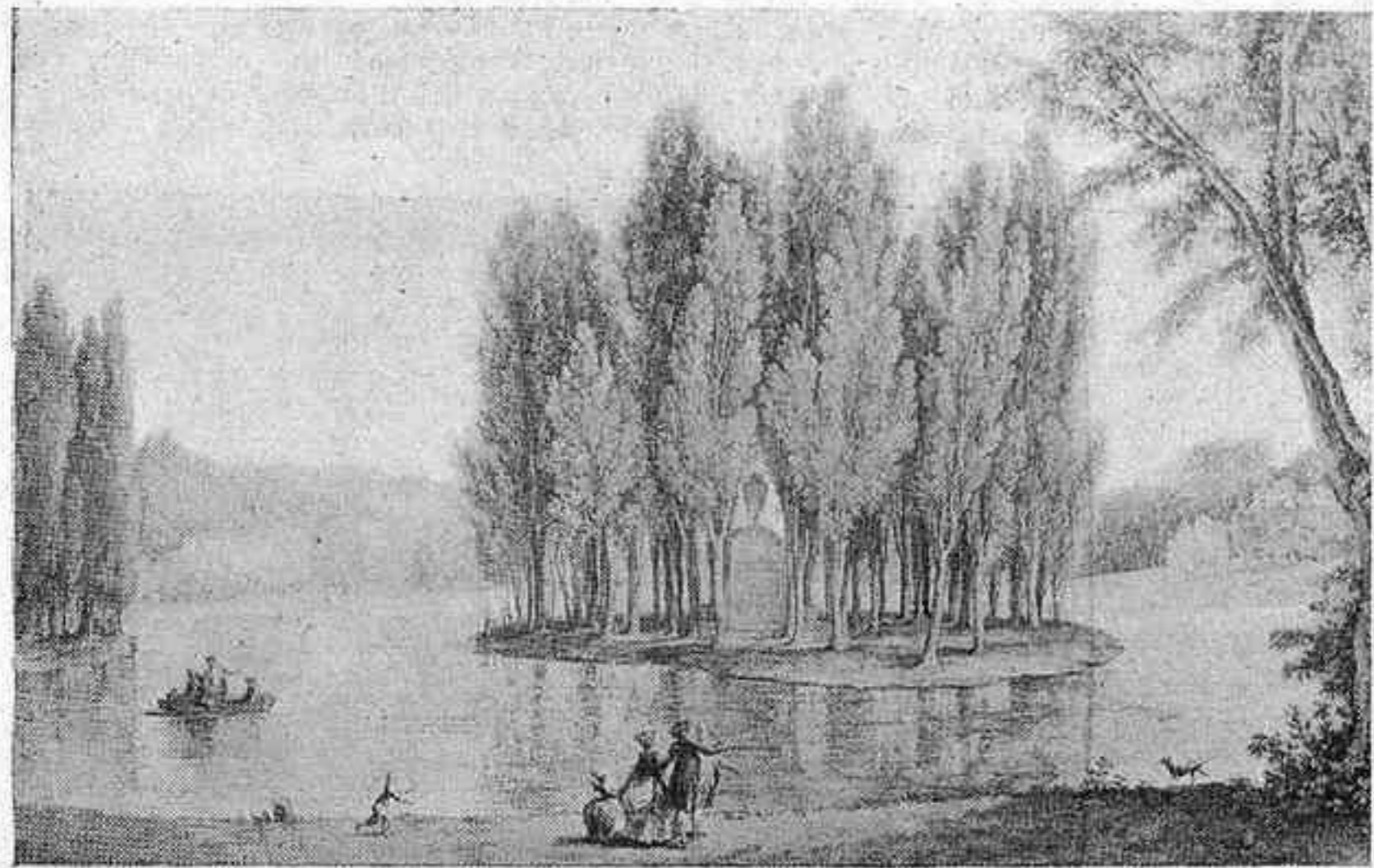
EL NOSTRE CENTENARI ROMANTIC

Crida a commemorar-lo

III

Ens resta ja, solament, per assenyalar, la data de 1833 com a fita romàntica. Efectivament: no solament és aquesta una data a remarcar quant a inici de la Renaixença, sinó que inclou el moment inicial del ro-

castellà, però que és nat a Vilanova i Geltrú. Aquest poeta neoclàssic — com Chénier, com Foscolo — té un bri romàntic de melangia; la seva vida torturada per la tuberculosi se'n apareix també impregnada de romanticisme. Cabanyes mor als vint-i-cinc anys: just en 1833. Caldria, doncs,

La tomba de Rousseau, a Ermenonville, per Moreau el Jove

manticisme a casa nostra. I, a més a més, un dels punts d'ingrés més considerables del romanticisme peninsular.

Cal considerar agrupats aquests dos aspectes per tal com — en aquest període — no abunden a casa nostra les valors absolutes, que puguin justificar una atenció excessivament circumstanciada en aquesta Crida de caràcter general, que no aspira a ésser altra cosa que una remarcada a l'atenció — avui tan dispersa — de la gent.

Seria curiós d'estudiar, com a primera providència, la gestació del pensament romàntic a Catalunya tot al llarg del segle XVIII. Hom sap bé com tot aquest segle és una preparació de la gran agitació política, social, literària i artística que culmina en 1830. Un fenomen d'una envergadura tan ampla no podia pas néixer explosivament i com per art de màgia.

Efectivament: en 1749 — recorda Hara'd Höffding — que Rousseau — passant pel bosc de Vincennes — concep el seu discurs sobre els mals que la cultura ha portat a la humanitat. Després d'això tot arriba escalonadament: gust per la llibertat, pel paisatge verge, per la terra llunyana; nostàlgia, sentimentalisme... Ja no hi ha res a fer.

I bé: a Catalunya podríem considerar com dos curiosos precedents d'aquesta inquietud pre-romàntica que cerca defugir el quotidià, dues figures característiques: A. L. Bey, que recorre la vida com un personatge d'aventures meravelloses i coneix les cortis orientals, i un altre tipus insòlit: Sinibald de Mas, escriptor i pintor, que visita la Xina. (Els Viatges d'Al-Bey i les impressions sobre la Xina, de Sinibald de Mas, poden llegir-se en edicions populars de l'Editorial Barcino.)

Sinibald de Mas és pintor. En un número recent de MIRADOR publicàvem, degut al seu pinzell, el retrat d'un poeta que escriu en

considerar-lo com a darrera fita de precedència.

Però ja abans — des de 1823 — un grup de romàntics — ja declarats — ha nascut a l'entorn d'El Europeo, el famós periòdic estudiat per Allison Peers en els seus treballs sobre els orígens del romanticisme. Europeu, de nom i de fets. Componien la seva redacció dos catalans: Aribau i López Soler, dos italians: Monteggia i Galli, i un anglès: Cook, tots ells arborats d'entusiasme per la nova escola, disposats a deixar-se matar per qualsevol de les noves il·luminàries del moment. Heroics avantguardistes de 1830! Calla, però, muntant la guàrdia. Els neoclàssics vetllen i cal donar-los la darrera embranzida:

*En vano pretende estúpido
el que es petulante clásico
del inspirado romántico
la luz y gloria ofuscar,
en vano intenta raquítico
deslucir el alto mérito
y de su brillante séquito
le quiere en vano privar.*

Aquest fragment, característic, citat per Allison Peers, fou publicat en 1839 en un setmanari barceloní, anomenat El Guardia Nacional. I és una mostra de la lluita generalitzada sobre el tema, que serà objecte de la nostra atenció en un article pròxim.

Ara ens interessa remarcar la part que els escriptors purament catalans tenen en aquest moviment. El revifament, primer poètic, després polític, que es produeix després de l'Oda a la Pàtria d'Aribau, coincideix un fons popular, corrupte, bilingüista que representarien els sàtires de Robrenyo, i d'altra banda, una aportació aristocràtica, exaltada, d'un lirisme desenfrenat que, usant un llenguatge evidentment imperfecte, es remunta a tots els tòpics del romanticisme. El medievalisme es posa desafortunadament de moda, com nota Nicolau d'Oliver en el seu Resum...

Una noció del que representen els primers anys de la Renaixença podria donar-nos-la, crec, tot guardant les distàncies, la visió del panorama literari valencià dels nostres dies. València ha evolucionat — malgrat Querol i Lorente — amb molta lentitud. Per això el seu moment literari ofereix un paral·lel molt viu amb el període que acabem de senyalar, i amb el seu doble aspecte: popular, corrupte, que envaeix de castellanisme i grolleria el teatre i les publicacions destinades al poble, i — per altra banda — la minoria selecta — Taula de lletres valencianes, ahir; El camí, avui — on els millors esperits cerquen de despertar les consciències adormides. No hi ha naturalment el crit romàntic; però l'absència de la seva escenografia dona potser més garanties de seguretat i d'eficàcia.

Tot el llarg del segle XIX és per als escriptors catalans aquest esforç per a despertar consciències adormides. El medievalisme, begut en Walter Scott, és un instrument magnífic per a burxar en la història pàtria i extreure exemples vitals... Tot el sentit de l'obra romàntica catalana és aquest.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

VARIETATS

Música negra

Ara que la música negra ha creat entre nosaltres una de les formes de criollisme de què hem parlat ja altres vegades; criollisme que consisteix en l'instrument amb què la cosa conquistada esdevé conquistadora, i victoriosa damunt de l'invasor; ara que Europa ha tramès prou subtilitats i Amèrica prou màquines de calcular, ells — els negres — ens sadollen de ritmes. I ara, de poesia.

Mireu aquests versos d'un poeta negre, escrits en el subdialecte dels negres cubans. Aquest poeta es diu Nicolás Guillén, i escriu coses tan divertides, tan pintoresques com aquesta que reproduïx una revista de Madrid:

TÚ NO SABES INGLÉ

*Con tanto inglés que tú sabía,
Bito Manué,
con tanto inglés no sabe ahora
dest: ye.*

*La mericana te buca
y tú le tiene que hui:
tu inglés era d'etrai guan,
d'etrai guan y guan tu tri...*

Bito Manué, tú no sabe inglés

*No te enamore má nunca,
Bito Manué,
si no sabe inglés,
si no sabe inglés!*

Anglès de guan, tu, tri... és a dir, de one, two, three, d'un, dos, tres..., anglès de comptar fins a deu, i gràcies..., el d'aquest negre Victor Manuel... Colonitzat per llatins i per saxons.

De vegades el vers és simplement sonor, utilitzant paraules molt típiques:

*Yambambó, yambambó,
repica el congo solongo,
repica el negro bien negro,
como solongo del Songo
baila yambó sobre un pie.*

*Mamatamba
surembe cuserembá.*

El comentarista remarca, però, al costat d'aquest dinamisme alegre, superficial i sense sentit, uns moments on el patetisme apunta. Apunta, naturalment, per raons socials. El poeta lamenta el menyspreu del blanc. Però es sent corprès d'un orgull vivíssim. La seva raça és exalçada. És dirigeix al blanc amb aquests versos:

*Ya vendrás de abajo arriba
que aquí el más alto soy yo.*

I després, com una sageta, aquest pensament condensat:

*pues quien por fuera no es noche
por dentro ya oscureció.*

Aquest negre que tenia l'ànima blanca es debat contra els esperits negres que ja coneixem; contra les ombres blanques de Van Dyke. És tot un crit racial i revoltat contra les incomprendries i les injúries. «No ignoro — diu en el próleg — que aquests versos repugnen a moltes persones, perquè tracten d'assumptes de negres i del poble. Tant se me'n dona. O millor encara: me n'alegro.»

Es motivat l'interès amb què el comentarista remarca tots aquests textos. Altrament, caldria no oblidar els precedents, de curiositat i d'estudi. I adhuc d'influència. Un col·laborador de MIRADOR, el professor Válbueva i Prat, ha estudiat el tema de la influència del llenguatge negre en els clàssics castellans. Podem citar-se exemples d'Enzina, Góngora i Tirso de Molina, primeres fixes a remarcar en el criollisme mental de què parlàvem.

Estadística russa

Els soviets, amb llur afició a les estadístiques, acaben de fer saber que actualment, en el territori de la U. R. S. S., hi ha 5,600 diaris, contra 850 que n'hi havia abans de la guerra.

Lur tiratge total assoleix la xifra de 35 milions d'exemplars, o sigui deu vegades més alt que abans de la guerra. Mentre abans de 1914, Petrograd i Moscou absorbien el 20 per 100 del conjunt de diaris, actualment aquest tant per cent ha baixat al 2, a conseqüència de la forta campanya entre els russos. D'aquells 5,600 diaris, 4,000 són en pagés i 1,600 en diferents llengües.

Pel que fa als llibres, també es constata una progressió sensible. En un any, el nombre de llibres publicat ha passat de 40,871 a 49,105, amb els tiratges respectius de 303 i 854 milions.

El pressupost de les edicions d'Estat assolí, en 1931, 186 milions de rubles.

Novel·la i publicitat

Thomas Mann, el genial novel·lista germànic, no sembla pas desdenyar els ingressos de la publicitat. En La muntanya màgica, la novel·la considerada com el seu chef-d'œuvre, després d'anomenar una trentena de vegades una marca de cigars, escriu aquest paràgraf que publicitàriament no té preu:

«Maria Mancini, Postre de Banquet, de Brema, doctor. No costa gairebé res, total 19 pfennig, però té un aroma que habitualment hom no troba dins d'aquests preus. Sumatra-Havana, com podeu veure. M'hi he avestat. És una barreja plena de recursos i molt saborosa, però lleugera a la llengua. Li agrada que li deixin llarga estona la cendra; a tot estirar, l'hi espolsa dues vegades, només. Naturalment, té els seus petits capritxos, però el control de la fabricació deu ésser molt minucios, car el Maria és molt sòlid en les seves qualitats i tira amb una regularitat perfecta. Pue oferir-li'n un?»

Decididament, els nostres novel·listes baden.

Lletres franceses

“Traduït de l'argot”

Francis Carco publica en volum la novel·la — com anomenar-la? —, reportatge i policíaca — però vista des del cantó justiciable — que havia fet estremir les lectures de Gringoire. Aquesta traducció s'ha d'entendre no tant en el sentit d'ésser feta de langue verte a l'estil literari, com en el d'una

ple, que bon nombre de coneixements mèdics que ens semblen purament moderns, remunten al savi, a l'intuïtiu màgic i a l'escriptor que fou Hipòcrates. Però no són pas els seus deixebles els que podran treure profit de la lectura d'aquest llibre, la qual val per l'exemple que ell cita: com l'observació del detall escrupolós permet la síntesi, i de quina manera una consciència pura

Francis Carco

transposició de la sensibilitat de la gent de vocabulari argòtic a la de l'escriptor. Dedicat a Mariò Meunier, el llibre vol, doncs, aixoplugar-se sota l'ègida de Pallas Atena en persona. És que, en efecte, aquest joglar amb les paraules crues — parlo de Carco — ofereix l'originalitat de crear una mena de classicisme apatxe. L'ús de l'argot més autèntic pels personatges de Carco és tan ben portat, enquadrat amb tanta traça en el context, que la lectora més Faubourg Saint-Germain pot entendre'l perfectament. D'altra banda, Carco no tingué com a padri, quan l'atorgació per l'Acadèmia del Gran Premi de la Novella, Paul Bourget en persona? Avui, aquest gran bohemí burgès — parlo de Carco — ha volgut fer-nos seguir el doble joc del policia i de la seva presa. Els fabricants de daus llstats, llurs costums, llurs petites manies, els perills dels traïdors, els confidentes sense vergonya, en un mot, els riscos i aquella noblesa última — no es parla sinó de «paraula d'honor» en el milieu (mentre que els novel·listes de la gent de món no parlen sinó de combinacions i de comissions) — tot el que fa el pintoresc mental d'aquests tipus terribles, l'autor ens ho presenta d'una manera vivent i distreta. Sembla sempre que Carco conté els seus records d'advertit col·leccionista d'apatxeries pintades o observades.

triomfa dels falsos dogmes. En un estil i amb una composició molt literàries, l'autor situa en el seu quadro de saviesa, de passions i de supersticions antigues, els descobriments d'Hipòcrates, dels quals demostra els beneficis per a les generacions posteriors. A exemple del seu mestre, després ell mateix la filosofia del saber.

Safo

Mario Meunier, lloar l'hellenisme del qual seria tan balder com descobrir l'Amèrica, publica un estudi i unes traduccions que permetran al lector de no perdre's en un camí que la política social de certs grecs desvia de la poesia. La llegenda de Safo sàfica és examinada amb una cura la benevolença de la qual només té per origen el desig de situar una poetessa en la seva veritable atmosfera. Dos mil anys després, aquest procés de calúnnia és estrany, però que interessant! La interpretació desagradable donada a una recerca d'elegàcia moral i física que la poetessa ensenyava a les seves deixebles, s'explica força fàcilment. Però allò de què no es pot regraciar prou l'autor, és la seva contribució a l'estudi del símbol de la caiguda, del suïcidi, tirant-se al mar, de Safo. Allà on els esperits apressats només veuen una forma de càstig del populatze ingrat, el crític ens convida a pensar en els motius hermètics d'aquest esdeveniment. El Coneixement i la Vida topen ací com en la realitat, però per donar pas a l'exaltació de la immensa elevació d'ànima i d'esperit de la casta i apassionada Safo. Un altre nom ve a la memòria del lector, el d'una altra poetessa, professora també en l'art de ben pensar i de conduir-se noblement: Santa Teresa de Jesús, que, a la moda del seu temps, corresponent a la de l'antiguitat, entrà en el claustre i des d'allí refugió sobre els cors. També testimonià una violència d'estil no menys càlida que la de la poetessa de Lesbos. Els que hi creguin, són lliures de pensar en una reïncarnació...

Mario Meunier ha afegit a les seves traduccions, tan obstinades, d'un sentit original tan pur, un estudi sobre Anacreont i unes traduccions de les Anacreontiques, és a dir, dels poemes que ens donen el que degué ésser la poesia d'Anacreont. Cal canviar de disc, per dir-ho així, per passar de l'una a l'altra. Però hom ho fa, per Mario Meunier, amb alegria.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

Màxima rapidesa
Màxima qualitat

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal

32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

SERVEI ELECTRIC
PER A AUTOMOBILS

AGUMULADORS
GARAGE ELECTRIC
CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

MERCADER

CAMISES amb REFORÇ IHOÑ
DOBLE DURACIÓ Preus limitats
34, PORTAFERRISSA 34

ACABA DE SORTIR LA TRADUCCIÓ
CATALANA DE L'OBRA DE
LONGUS

DAFNIS I CLOE

(BIBLIOTECA UNIVERS, VOL. XXII)

PREU: 1.50 PÉSETES

De venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73018

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

RESTAURACIÓ D'UN CLAUSTRE

El monestir de Breda

Breda assisteix a la restauració de l'antic claustre de la seva abadia benedictina amb un astorament sense límit. Les pedres centenàries que fins ahir eren amenaçades d'un esfondrament definitiu, ara somriuen de nou a la posteritat. Les arcades cansades de mantenir-se en un equilibri precari, veuen retornar per miracle les seves columnes perdudes i reconstruir-se l'encant de la seva remota joventut gràcies a aquesta benemèrita institució dels Amics de l'Art Vell.

El claustre, que quèia tractat ignominiosament per inconscients enemics, troba de bell nou, després de tantes generacions hostils, uns homes que comprenen la seva suprema raó de viure.

Quan Manuel Genovart féu a prop dels Amics de l'Art Vell les primeres gestions, qui podia pensar en l'èxit d'avui? Quan el vèiem passar en mànecues de camisa, encuriosit, amb la seva figura gegantina i optimista d'arquitecte en funcions, amb la seva cabellera volant i la seva maquineta de retratar i el seu bastó d'alpinista, qui podia pensar que aquell foras'er benemerit havia de rehabilitar-nos?

Però ara és un fet. La gent de la vila, una estona cada dia, desfilen per davant dels picapedrers i dels paletes per veure el seu vell patrimoni, i els que ni sospitaven la seva existència contempen embadalits aquest miracle de veure reparades les goteres de la pròpia teulada per gent forastera, i quan Jeroni Martorell arriba per a ins-

moni oblidat. Es possible que més endavant, en una sana reacció, tothom cerqui en el propi esperit alguna cosa que pugui en l'esdevenidor convertir-se en patrimoni. Hi ha en aquestes restauracions, ultra el valor de consolidació d'una obra en pe-

rill, una obra excel·lent de cultura pública, una formidable reacció de curiositat. Tant de bo que l'amor de l'art vell es torni amor de l'art; tant de bo que Catalunya, mentre restaura el seu patrimoni antic, trobi en la seva vitalitat perdurable les normes creadores d'un art nou digne d'ésser també restaurat en la posteritat i en els homes contemporanis la comprensió necessària per col·laborar en la seva realització. Perquè l'art no és funció dels artistes solament, sinó fusió d'una ambició de tots. Perquè també hi ha un art nou en ruïnes que cal restaurar i consolidar. Cal una col·laboració pública perquè els ideals dels artistes contemporanis puguin realitzar-se.

No pot l'arquitecte aixecar els seus edificis sense comanda, no pot en realitat el poeta escriure els seus poemes sense lector. Lector o comanda són com la possibilitat material d'una cosa de l'esperit.

Emociona veure desenterrat un moment de la vida passada que parla novament amb eloqüència d'allò que fou un dia la sensibilitat artística. Emociona potser igualment veure morir en flor un ideal que no troba camí de realitzar-se.

El claustre romànic de Breda podrà d'ara endavant, encara per molts segles, esguardar de fit a fit el futur sense por d'esvair-se. El fet d'haver estat vivent li dona el dret persistent de viure. No és la moda que un dia presidí el seu naixement, ni pot

peccionar aquest treball de restauració, les dones del portal estant, i els homes des de la taverna, i els desvagats i la vila en pes, es miren aquest home singular com una aparició inexplicable que impressiona inenarrablement la seva imaginació popular. El poble cerca de llegir en el seu gest i en la seva cara el misteri d'aquesta restauració, i després es miren embadalits aquestes pedres mudes i solemnes que assisteixen impassibles al seu redreçament. És possible encara, així i tot, que el poble, vista cada cosa, no s'expliqui encara el misteri; hi ha, però, en tothom com l'orgull de tenir un patrimoni públic.

És encoratjador això pels Amics de l'Art Vell i per tothom que es deixi per les coses de l'esperit en un temps en què el materialisme ho agabella tot.

Catalunya, recollint i endreçant el seu patrimoni artístic engruna per engruna, desfarà la llegenda ingrata del seu materialisme desenfrenat, i aquests homes que veuen la restauració sense comprendre'n els motius, és possible que reflexionin sobre l'existència d'unes valors desconegudes, però positives i eternes. Ara tothom cerca en el seu celler i a l'eixida, entre brossa, la vella caixa de núvia, el perol abonyegat, el vell picaporta de forja, la talla perduda o la pedra treballada amb el mateix afany amb què era cercada en l'Edat mitjana la pedra filosòfal. Tothom gira els ulls al passat com cercant a cada llar les espurnes d'un patri-

desaparèixer com la moda. No és en una paraula la modernitat el que aleshores li donava valor; aleshores i ara era la seva eternitat engalzada en les normes d'una vida ferma i inexhaurable.

JOSEP ARAGAY
Breda, juliol. (Il·lustracions de l'autor)

Quins arguments!

Alguns, que vivim en una candidesa extraordinària, no sospitaven que entorn de l'adquisició de la Col·lecció Plandiura pogués alçar-se l'enrenou que s'ha armat, i que potser encara durarà una mica, ja que, a l'hora d'escriure això, no sabem què passarà en la sessió municipal en la qual s'ha de tractar l'afer.

No ho hauríem arribat a imaginar mai, i ja es veu si n'anàvem d'errats. El fet és que han sortit adversaris de l'ingrés als nostres Museus d'aquell conjunt important del nostre art, adversaris que han demostrat una combativitat que més valdria que esmercessin en altres coses.

No és hora de sostenir polèmiques amb ells. Amb els adversaris de bona fe, perquè llur impermeabilitat no serà travessada — és impossible que ho sigui — per cap argument. Als altres, els de mala fe, perquè són inconvenients per definició.

Només calia, doncs, veure qui eren aquests que s'han mostrat contraris a l'adquisició de la Col·lecció Plandiura, per jutjar de l'afer.

No parlem ja de l'ús i abús de la demagogia sentimental a què s'han lliurat. Pensem només en la desconeixença absoluta que molts han demostrat de la història de la Col·lecció, ignorància que els hauria d'haver inhabilitat per parlar i per escriure.

Quan començà de circular el rumor que la Col·lecció Plandiura era oferta pel seu propietari als nostres Museus, semblava que tothom que tingués una ploma a la mà o pogués parlar fora del clos d'una tertúlia d'amics, hi estaria conforme. No diem ja que ho defensaria, perquè no cal defensa si l'atac no existeix.

No ha estat així, per vergonya d'alguns, i hem vist gent que escriuen, gent que tenen un títol acadèmic, fent campanya en contra. Deixem estar el conegut Solà de Cañazares, procurant arreplegar uns quants taulells corcats per engrandir, si pot, el seu tinglado polític. Ell deu anar a la seva i no plany esforços ni ridículs. Deixem estar els d'El Correo Catalán, supeditant un interès de partit al de la ciutat. No fem cas de Lluís Capdevila, prou conegut perquè l'hàgim de presentar.

Almenys per mi, que fa anys que el coneix i mig el puc anomenar company, la nota sorprenent l'ha donada el Dr. Enriç Mira, en un article on diu que no vol expressar sinó una opinió personal, però tan pintoresca, que bé val la pena de recollir. Després d'allegar els tòpics benèfics obligats, diu el nostre psicoanalista:

«A més, els progressos de les Arts gràfiques i de la Pintura ens permeten avui fer còpies tan meravelloses de les obres d'art que costa inclús als perits diferenciar la còpia de l'original. Tot quant pugui obtenir-se per a l'educació estètica del poble, amb la ràpida visita a un museu d'obres originals (que la majoria veu uns segons tan sols) pot aconseguir-se molt més amb la reproducció i divulgació, mitjançant edicions populars i oleografies a l'abast de tothom, de les seves còpies, encarregades a tècnics solvents.»

Tot ens ho hauríem esperat, tot menys aquest argument dels cromos substituït amb avantatge les obres autèntiques.

Es cert que les arts gràfiques han progressat molt. Puc ensenyar al Dr. Mira reproduccions en facsímil de llibres i gravats antics que són gairebé una falsificació. Però advertiré que són obres d'art gràfic reproduïdes per procediments d'art gràfic també. Ningú no li podrà ensenyar la còpia d'una pintura o d'una escultura que es pugui confondre amb l'original, que no sigui una altra pintura o una altra escultura, d'un cost no pas menyspreable, però de cap gran valor, ni artístic ni material. I ja ens dirà el doctor Mira com es reproduïx el tern de Sant Valeri, per exemple. Amb qui sustenta un criteri tan extraordinari en qüestions d'art, ja es veu que és impossible d'entendre's mai.

Ningú dels que creiem que cal adquirir la Col·lecció Plandiura, no discutirem mai un diagnòstic, per més freudià que sigui, del Dr. Mira. En canvi, ja ens permetrà doncs que no ens deixem convèncer pels seus arguments. Ell, que és metge, potser recordarà que un catèdric d'anatomia, don Mariano Batllés y Beltrán de Lis, explicava l'assignatura servint-se d'ossos artificials, que no s'amagava de trobar millors que els naturals.

Potser no valia la pena de parlar de cap argument (?) dels que s'han esmerçat contra la compra de la Col·lecció Plandiura, però el que ha allegat el Dr. Mira és tan original, que bé mereix fixar-s'hi un moment.

No cal pretendre convèncer-lo, ni ell ni els que de bona fe (n'hi ha gaires?) són els nostres adversaris en aquesta qüestió. Hi ha demostracions ocioses perquè sempre resulten ineficaces sobre certa mena de persones.

Quatre pintors

Boucher, Manet, Ensor i Picasso

Com dèiem l'altra setmana, la temporada parisenca d'aquest any ha tingut un final esplendorós amb les exposicions retrospectives de les millors obres de Boucher, Manet, Ensor i Picasso. Per bé que aquests

les exposicions oficials, sofrint la incomprensió i la indiferència abans d'assolir el triomf que avui, merescudament, tot el món reconeix. El solitari d'Ostende, menyspreat pels jurats acadèmics d'ahir, ha esdevingut avui una glòria nacional belga.

Manet — Berthe Morisot amb el ram de violetes

quatre pintors es mereixerien més, no podem dedicar-los més que un article.

Comencem, doncs, pel favorit de Mme. de Pompadour, François Boucher, *premier peintre du Roi*, el mimat pintor de la cort de Versailles, en l'època galant del XVIII francès. I, com en totes les èpoques, cal, abans que res, situar-se: destriar l'aspecte documental de l'obra de la part estrictament pictòrica.

L'actual recull de pintures, tapissos i dibuixos del deixeble predilecte de Lemoine ha acabat de ratificar el nostre criteri: Boucher, en el cenacle dels mestres del XVIII podrà ésser el més representatiu de l'època, però és, a la vegada, el pintor més mediocre. La crítica artístic-literària apreciarà encertadament el parentiu entre les figures de Boucher i els personatges de Marivaux, però la crítica estrictament pictòrica haurà de reconèixer la migrada qualitat de la major part de les seves pintures. Per a un documentat del segle XVIII escollirem Boucher abans que Chardin. Però preferim les quatre pomes de Chardin a les quaranta mil Venus de Boucher.

No seriem prou equànimes si d'aquesta exposició deixéssim d'assenyalar *La Toilette de Venus*, el retrat de la *Marquise de Pompadour* propietat del baró Maurice de Rothschild i la famosa *Femme étendue* (*Louise O'Murphy*) com a mostres convincentes del mestratge de Boucher. I cal també no oblidar la magnificència dels seus tapissos i la gràcia dels seus dibuixos. Perquè si Boucher no és un gran pintor, és, en canvi, un dibuixant exemplar. Els moments culminants de la seva obra, cal cercar-los en les tapisseries de Beauvais. Desapareguda la matèria pictòrica, l'artista es manifesta amb tota la vena del seu temperament.

El conjunt de teles de James Ensor exhibides al *Jeu de Paume* ha demostrat, una vegada més, la complexitat de la seva quantiosa obra. En la personalitat d'Ensor hi ha tres facetes característiques. Hi ha l'Ensor de la pintura tradicionalista, gairebé acadèmica, on el color local adquireix meravelloses qualitats, on l'intimitisme dels bodogens assoleix una intensitat impressionant. Després tenim l'Ensor impressionista, una mica confusionari, però amb una grapa de gran escola. I, per fi, l'Ensor visionari, d'accent expressionista, on l'estil de la pintura nòrdica traspua en cada pinzellada. Dintre de la moderna escola belga, Ensor és la resultant del realisme de Stevens, de l'impressionisme de Claus i del colorisme de Van Rysselberghe. En l'obra d'Ensor hi ha la convergència de la pintura francesa de finals de segle amb la truculència dels expressionistes alemanys. Ensor, com Manet, fou també refusat en

A finals del segle passat aparegué un fenomen curiós: el divorci entre els millors artistes i el públic especialitzat. El cas d'Ensor es repeteix a París amb Manet. Perquè, tot i que Manet ben aviat es féu cèlebre, la seva celebritat fou deguda principalment a l'«extravagància» de la seva pintura. I acusar-lo d'extravagant equival a una incomprensió.

No siguem exigents amb els crítics d'aleshores, quan actualment tenim un cas semblant amb el nostre Picasso. I a cada nova evolució, sembla que ha d'ésser fatal que així sigui.

Un conjunt tan complet de teles de Manet com el de l'Orangerie, mai no l'havíem vist fins ara. Cent cinquanta obres, de les quals vuitanta vuit són pintures. I d'aquestes teles cal subratllar que més de la meitat són procedents de museus i col·leccions de fora de França. Els francesos han badat.

En aquest conjunt es dibuixen clarament els dos períodes essencials de l'obra manetiana: l'època pre-impressionista — fins els voltants del 1870 — i la pròpiament influenciada pels companys de Batignolles.

Entre els millors exemplars de la primera època, anomenem *Le Vieux Musicien*, la famosa *Olympia*, *Le Déjeuner sur l'Herbe*, *Le Torero mort*, *Un lapin* i *Le Déjeuner dans l'Atelier*.

Els moments de l'evolució impressionista comencen en el fragment del retrat de Berthe Morisot de *Le Balcon* i en les obres: *La Lecture*, *Au Jardin* i *Les Hivernelles*. I de la segona època tenim exemplars definitius amb *La Dame aux éventails*, *Argenteuil*, *Les Canotiers*, *Le Lingé*, *Madame*

Boucher — Tres amors

Edouard Manet dans la serre i el mirific *Bar aux Folies-Bergère*.

Després de veure aquesta exposició, no es pot negar a Manet un lloc entre els grans mestres de la pintura de tots els temps. I de la mateixa manera, després d'admirar Picasso, aquells mestres li han de fer lloc, per així prosseguir la gran tradició.

Ara veiem clar que el gran valor de Manet no és pas l'impressionisme. Com el de Picasso no és pas el cubisme. Per damunt de l'impressionisme i el cubisme hi haurà sempre Manet i Picasso.

MÀRIUS GIFREDA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfat" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

«Demaneu a dintre el que no veieu a l'aparador.»
(Der Götz von Berlichingen, Viena)

El domador de puces. — Lladres! Agafeu-lo!
(Ric et Rac, París)

ENTRE ESTRELLES
—M'han ofert una bona quantitat perquè em quedi a Amèrica.
—Qui te l'ha oferta? Una casa europea, naturalment?
(Il Travasso delle Idee, Roma)

CAMISERIA
FITO
BARCELONA
ESPECIALITAT
EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

RADIO I DISCOS

La Premsa i la Ràdio NOTES DIVERSES MÚSICA FRÍVOLA

Des de fa un temps sembla que ha tornat a pendre cos la lluita que a les seves primeries la ràdio va entaular amb la premsa. Sembla estrany com pot haver-hi qui, d'una banda i l'altra, cerca motius per establir divergències entre aquests dos mitjans de difusió que per res no tenen interessos oposats. Només la por mesquina d'una problemàtica competència de publicitat, sembla haver-les despertat.

El fet que existeixen és evident. Cal repassar la premsa, i concretament les seccions que dediquen els diaris a la ràdio, per veure a què ha arribat aquest estat de coses. Els periòdics, mancants al seu principal deure, que és informar el públic, han prescindit de publicar els programes de les emissores d'ací, reservant, però, lloc a les foranes. Es a dir, de les emissores de les quals no hi ha raó de competència de publicitat, no hi ha res a dir. Les d'ací, però, que han de viure d'ella, no es poden tolerar.

Completa aquesta dèria en una forma gairebé pintoresca l'acollida fraternal que han trobat les divagacions d'un senyor que s'entesta a voler atribuir a les emissions de ràdio totes les perturbacions atmosfèriques, i això amb una temporada com aquesta, de ruolada continua, dins la qual sens dubte hi haurà qui s'escolti qualsevol dissertació que tracti d'explicar aquestes perturbacions sense massa base científica.

Val a dir, però, que des de les emissores s'ha fet en moltes ocasions tot el que s'ha pogut contra la premsa, i això, com deiem al principi, no vol dir més que l'afició a entestar-se en una divergència que no té cap explicació.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

La ràdio i la premsa, és veritat, són dos mitjans de difusió, però no són els únics; n'hi ha molts altres, entre els quals no hi ha cap raó perquè hi hagi lluita. Entre el cinema i el diari, per exemple, no hi ha cap antagonisme; tampoc pot ésser-hi entre el cinema o qualsevol espectacle i la ràdio, però així i tot, al principi hi va ésser. És la prevenció natural dels esperits petits contra les novetats. Els mateixos empresaris que coaccionaven els autors perquè no autoritzessin la radiació de llurs obres, han anat després a cercar a la ràdio, no sols la propaganda, sinó fins i tot la radiació de l'espectacle complet com a mitjà d'atraure el públic a les sales.

Aquí no preocupa les empreses periodístiques que es deixi de comprar el diari per a escoltar la ràdio. A estones es fa tot a l'hora. Tampoc ara interessa, després de la reglamentació, la prioritat d'oferir les noves al públic. És més, els diaris ofereixen llur organització d'informació a les emissores i també, a la inversa, hi ha diaris que es serveixen d'una emissora de ràdio particular. Només doncs hi ha la lluita per l'anunci, o millor, pel seu import; però, és que només és la ràdio la que dona anuncis, demés dels diaris? És molt estrany que aquests no es preocupessin fins ara d'aquest afer, però és que fins ara no s'ha iniciat una minva de la publicitat, que més aviat tendia a augmentar i omplia tots els mitjans. Precisament les emissores de ràdio no han augmentat la publicitat darrerament. Potser aquesta és oferta amb poca solta i en forma que retregui l'anunciament, però el fet és que avui ací també ha arribat la crisi i és molt natural que se'n ressentin els diaris i totes les manifestacions de la publicitat, i voler cercar nemei amb la lluita entre elles, poc pot fer per arranjant-ho. Cal, sí, una reglamentació de la publicitat radiada, ram en què encara hi ha molta feina a fer, reglamentació que també pot arribar a la publicitat escrita, però això és anar-se'n del tema. De moment els diaris reben la represàlia de multitud d'indústries i activitats, relacionades amb la ràdio, que han prescindit dels anuncis de premsa i n'han cercat uns altres, amb perjudici immediat per als diaris.

J. A. G.

Un programa reial

A les illes hawaianes, territori molt independent del Govern de l'Oncle Sam, el rei Kamehameha I, conegut pel «Napoleó de l'Oceà Pacífic», exerceix amb molta pompositat el regnat d'aquell — podríem dir-ne — paradís terrenal.

Recentment, aquest monarca ha celebrat el seu aniversari als jardins del vell Palau. Amb aquest motiu, l'emissora K. G. U. d'Honolulu ha retransmès tota la cerimònia, la qual ha causat gran sensació a Nord-amèrica per l'originalitat i luxe amb què ha estat portada a cap.

L'art de contar contes

La Funkstunde de Berlín ha organitzat un concurs original. Es tractava de contar una història sobre un dels temes següents: La meua arribada a la ciutat; inquietuds femenines; la meua ocupació preferida; una aventura alegre.

Tot hom podia participar a aquesta prova; malgrat això, el resultat fou molt poc satisfactori.

Dels 800 candidats que es presentaren, 50 foren admesos a un assaig davant el micròfon. Entre aquests, solament set foren trobats microfònics. Invitats a fer una emissió davant el públic, els diaris i els ràdio-escoltes opinaren que les històries eren poc originals.

La Funkstunde té la intenció de rependre aquesta prova, fent-la més natural. S'enviaren ràdio-reporters a recórrer la ciutat, cercant nous contaires.

Històries contades en família, al cafè, al carrer, seran impressionades, i els discos seran presentats al públic.

Comprès, comprès...

Un barceloní visita un amic seu que viu en un poblet de mala mort. Es fa la tradicional volta per la casa i després d'haver admirat totes les habitacions, el barceloní s'extasia davant una antena miniatura, tan petita que sembla una joguina.

—Per què utilitzeu una antena tan petita? — pregunta l'invitat sorprès.
—L'altre, amb un aire digníssim, respon: —Per a poder captar les ondes curtes.

Ràdio-discussió

L'acció en un bar de tercera categoria. A l'entorn d'una taula, seuen cinc o sis individus, els quals tot prenent cafè discuteixen sobre l'encaix dels respectius aparells receptors.

—Amb el meu aparell, he escoltat perfectament Moscou i Hílverson — diu l'un.
—Oh! Jo vaig més lluny! Amb el meu he arribat a escoltar Helsingfors i Oslo, amb molta claredat i potència.

—Doncs jo — respon un tercer — he escoltat amb el meu les emissions de Moscou, Hílverson, Helsingfors i Oslo, totes quatre a la vegada.

Propaganda nacionalista

De mica en mica, la ràdio japonesa es va posant al servei del nacionalisme. Per a mantenir l'ànima popular en disposicions heroiques, l'estació de Tòquio realitza cada dia retransmissions de Mukden, és a dir, del front de guerra.

Hom pot jutjar l'eficacitat d'aquesta propaganda si s'afegeix que el primer ministre ha presidit fa poc un gran banquet en obsequi al primer milió de sens-filistes japonesos.

GENERAL MOTORS RADIO

RADIO-LOT
Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio
El mitior prestigi en ràdio-receptol

Els fragments de la sarsuela *Luisa Fernanda* sembla que perduran temps en els programes de discos. Aquest estiu es poden sentir a tots els envelats, on les orquestres ofereixen, arranats en forma de ballables, els fragments que s'hi presten. Quan una obra té èxit, se'n treu tot el profit imaginable. Fins d'aries i duos se'n fan ballables, retallant la melodia per on convingui. D'aquests arranaments per a ballables n'hi ha dos que ens ofereix l'Orquestra Demon's: l'un, de l'escena del segon acte: la popular masureca que aquesta orquestra transforma sense dificultat en un alegre fox; l'altre, a base de la cançó havanera, model de melodia de bon gust, que l'Orquestra Demon's conserva sense acudir a la instrumentació típica. Amb només sostenir la melodia amb els instruments de metall amb sordina, el fragment no desdii per haver estat traspasat, i es té l'avantatge de sentir-lo en bona forma, cosa que difícilment es pot obtenir a la representació escènica, on, essent un detall anecdòtic, és gairebé sempre encomanat a elements de modestos mitjans vocals. També trobem en el catàleg del mes dos fragments de la mateixa obra cantats per Mary Isaura i el tenor Simon, i llur interpretació poca novetat ens proporciona; fins i tot en algunes ocasions no resisteix aquest disc la comparació amb altres interpretats per artistes d'anomenada.

De l'Orquestra Demon's és també el fox *Cant a «El be negre»*, marxa humorística que amb aquesta orquestra canten els integrants d'aquell setmanari. No cal allargar-se en comentar; uns quants compassos són prou per encabir un mateix tema que variant de tonalitat constitueix tota la marxa; parlar-ne massa seria indiscreció i, a més a més, com diu la cançó, «qui amb ell es fica, pobriíss, ja està perdut».

En aquests temps de música a l'aire lliure, els ballables s'imposen i els programes de discos els donen a dojo. De fox hi ha els dos que interpreta l'Orquestra Ambrose: l'un, que només passa ara que els ballables són molt necessaris; l'altre, *Pluja a la teulada*, vol tenir al principi un descriptivisme que després no continua, sinó que es transforma en un ballable més.

En canvi tots els discos de l'Orquestra Azpiazu, del Casino de La Havana, són ben estimables. Aquesta orquestra, la que va incorporar la rumba cubana a la música coreogràfica internacional, no ens ofereix

mai vulgaritats. De rumbes avui se'n publiquen moltes, però poques com *Aquelles ojos verdes*, de melodia bellíssima, i la popular *La ruñidera*, antiga cançó cubana que el chor d'aquesta orquestra canta amb molta gràcia, ajudat per una orquestració que, sense adular la nota exòtica, la completa i refina llevant-li el regust local.

J. G.

Luisa Fernanda. — Mazurca. — Moreno Torroba. — Orq. Demon's Jazz. — Cia. Gramòfono AE 3990.

Habanera. — Id. Id. Id. Duo de la rosa. — M. Isaura i V. Simon. — Cia Gramòfono DA 4213.

Romança de Xavier. — V. Simon. Cant a «El be negre». — Marxa corejada. — Orq. Demon's Jazz. — Cia. Gramòfono AE 3986.

La java de mitja nit. — Java. Id. Id. Was that the human thing to do. — Fox. — Orq. Ambrose. — Cia. del Gramòfono AE 3999.

Pluja a la teulada. — Fox. — Id. Id. *La Ruñidera*. — Rumba. — Orq. Azpiazu del Casino de La Habana. — Cia. del Gramòfono AE 4000.

Aquelles ojos verdes. — Fox. — Id. Id.

—Guillem? Tots els vicis i ni un cèntim. Els set pecats sense els capitals.

(Il Travasso, Roma)

El més perfecte i més elegant aparell Ràdio-Fonògraf

Després de nou anys, les fàbriques ATWATER KENT segueixen mantenint la reputació d'ésser els primers constructors de ràdio.

Més de 4.000.000 d'aparells distribuïts per tot el món són la millor prova de la confiança que mereixen al públic.

ATWATER KENT RADIO FONOGRAFO

AUTO ELECTRICIDAD, S. A.
Diputació, 234 - BARCELONA

Madrid - València - Sevilla - Alacant - La Corunya

S'està exhaurint la primera edició

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

EDICIONS "MIRADOR"

Descompte als subscriptors de MIRADOR. Vegeu en aquest mateix número el butlletí de comanda

Els subscriptors de MIRADOR tindran dret a adquirir el llibre URSS, la República de Treballadors, amb un descompte del 10 per 100 si ens trameten, degudament omplert, aquest butlletí.

Nom

Adreça

Població

Forma de pagament (si pot ser segells de correu)

de

de 193

Signatura